Nagyvárad, 1901. VII. évfolyam. 269. szám. Vasárnap, november 24.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre — — — 16 kor.
Negyedévre — — — 4 „
Helyben házhoz hordva:
Egész évre — — — 20 kor.
Negyedévre — — — 5 „
Vidékre postán szállítva:
Egész évre — — — 24 kor.
Negyedévre — — — 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő az ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apácza-utcza 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVARAD, nov. 23.

Politikai jegyzetek.

— Politikai munkatársunktól. —

Budapest, nov. 22.

A hét politikai eseménye Beöthy Akos és Széll Kálmán páros viaskodása volt. Politikai életünk e két kitünősége állandóan, mint politikai ellenfél állott szemben egymással. Mikor Széll balközép volt, akkor Beöthy a Senyey-csoporthoz tartozott s kivált a Deák-pártból, a midőn ez fuzionált Tiszáékkal. Ellentétes irányban végezték továbbra is pályafutásukat, de bizonyos konzequenciával Széll állandóan jobbra, Beöthy pedig balra; mint a bolygók, a melyek körben haladnak szemben egymással, mig összeütköznek. Beöthy és Széll találkoztak s megütköztek. A csatában a tagadás szelleme tartotta meg diadalát azon szellem felett, a mely csak hódolatot tür meg s nem birálatot.

Beöthy, a ki azelőtt a konzervativ 67-es politika hivének vallotta magát, nagy politika-történelmi munkájának megirásánál arra a meggyőződésre jutott, hogy nemzeti államiságunkat csak ugy teremtjük meg, ha hazánkat megmentjük a legcsekélyebb osztrák befolyástól is. Tehát a legszélsőbb radikálizmus hive; vagy mint ő mondja, kurucz. Jelszava, hogy Ausztria csak árthat nekünk, de semmi körülmények között sem használhat.

A Deák-féle kiegyezést most remekműnek tartja, de egyszersmind azt is állitja, hogy 1875 óta kormányaink letértek arról az utról, a melyre Deák nemzetünket rávezette. Nemzeti egyéniségünk fokozatos kidomboritását elmulasztotta, a kiegyezés utján visszaszerzett közjogi vivmányaink egy részét feláldozta, szóval kompromittálta Deák művét az a rendszer, a mely a fuziótól vette eredetét, s ma is kormányozza az országot. Nem a nemzet kormányai uralkodtak, hanem a szabadelvü párté, mely előtt semmi eszköz sem volt szent a hatalom megtartása érdekében s a mely a koronát is felhasználta korteseszközül.

Rátérve Széll kormányzatára, elismeri, hogy a miniszterelnök személyileg a legjobb igyekezettel kisérli programmját keresztül vinni, de egyuttal kijelenti azt is, hogy személyi biztositékokat elegendőknek nem tart, hanem instituczionális biztositékokat követel. Széll oszlopos tagja volt a Tisza és Bánffy-rendszernek s dicséretes, hogy belátva a helyzet javitásának szükségességét, hirtelen frontot változtatott. Ez az ország érdekében történt. De éppen igy megtörténhetik, hogy más valaki ellenkező irányban változtat frontot, vagyis az ország hátrányára. Ennek elkerülésére törvényes biztositékok szükségesek.

Beöthy ezután csoportositotta azokat az érveket, a melyeket a függetlenségi aspirácziók követelnek. Ez a szélsőbalnak kedvezett. Majd az egyházpolitikáról szólt s kifejezte aggodalmát a helyzet felett, a melyet a polgári házasság idézett elő. Ez meg a néppártnak tetszett. Igy ébren tartván beszéde iránt az egész ház figyelmét, az egész ellenzék lelkesedése közben vágta oda Széll Kálmán rendszere felé, hogy: Multadban nincs öröm, jövődben nincs remény!

Széll Kálmán nyomban válaszolt Beöthynek.

Válassza epés volt s meglátszott rajta, hogy nem jó néven vette Beöthy támadását. Vázolta az ex-lex történetét, a melyet ugymond, csak azért irt alá, mert a disszidensek kérték erre, Tisza Kálmánnak azonban előre megmondotta, hogy alkotmányilag sérelmesnek tartja a javaslatot s nem helyesli. De Tisza — az ő távollétében — mégis benyujtotta a javaslatot s midőn visszaérkezett Rátótról, már bevégzett ténynyel állott szemközt s nem volt képes megállitani a lavinát, a mely a pártban megindult, aláirta az ex-lex-et, hogy együtt tartsa a szabadelvü pártot, amely szétzüllött volna s igy minden elveszett volna, ha az alirását megtagadta volna.

Ez a passzus valóban érdekes része volt a miniszterelnök két órás beszédének. Ebből megtudjuk, hogy a szabadelvü párt jó nagy része Széll Kálmántól tette függővé az ex-lex aláirását. De egyuttal megtudjuk azt is, hogy Bánffy valóban pokoli terveket főzött agyában. Mert midőn Széll azt mondja, hogy aláirásom megtagadásával széthullott volna a szabadelvü párt s összetört volna minden, akkor e szavakból azt kell kiolvasnunk, hogy az alkotmány valóban veszélyben volt s nem hiába mondotta Bánffy fenhéjázó hangon, hogy: »Meglássátok én leszek az utolsó alkotmányos miniszter«.

A „TISZÁNTÚL" TARCZÁJA.

Harmadfoku egyenletek két ismeretlennel.

Irta: **Krűger Aladár.**

A tanár ur éppen a hétórás harangszóra kelt föl s igen haragosnak látszott. Nem a hétórás harangszóra, nem is a fölkelésre, hanem más egyébre.

Tegnap végigment este a korzón. Nem szórakozásból, nem is kiváncsiságból, hanem hogy erőt nyerjen egy új korszakalkotó felfedezéséhez. Óriási gondolattal foglalkozott: hogyan lehetne megfejteni a harmad foku egyenleteket két ismeretlennel? Már féléve folyton próbálkozott a nagy feladattal, összefirkált egy egész halom papirost czifra ákom-bákomokkal, gyökjelekkel, *x*-ekkel, *y*-okkal. Néha már nyomon volt. Azt hitte, sikerült megcsipnie az ármányos két ismeretlent, sikerült megtalálnia x-et is, y-t is, de akkor egyszerre kisült, hogy a számitásban hiba esett, kezdheti előlről. Az a két gazficzkó, az x és y valóságos bujócskát játszott vele; sehogy sem tudott rájuk találni.

Pedig milyen szépen hangzanék a König-féle algebrában egy ilyen czimü fejezet:

Kiss tanár tétele a két ismeretlenü harmadfoku egyenletek megfejtéséről.

Mert jegyezzük meg, hogy a tanár urat Kissnek hivták. Eddig megfeledkeztünk róla, de ez nem csoda. Néha maga a tanár ur is el szokta felejteni, hogy hivják.

Tegnap tehát sétálni ment Kiss tanár ur, hogy a friss levegőn erőt gyüjtsön a további kutatáshoz. Feltette magában, hogy akár az egész éjszakát ébren tölti, de kinyomozza azt a mihaszna x-et és y-t. Utközben is egyre képletek zsongtak a fejében: $\sqrt{x^3} = \sqrt[3]{y^2 x^2}$, stb., a járókelők is mintha csupa czilinderes x-ek és suhogó szoknyás y-ok lettek volna.

— Kár, hogy ezeket csak összeadni lehet, nem pedig gyököt vonni belőlük — gondolta Kiss tanár ur.

Egyszerre ijedten megállt.

Egy czilinderes x közeledett feléje egy bájosan mosolygó y nal. De ezek éppen nem voltak ismeretlenek, sőt ugy vette észre, mintha x urat és y kisasszonyt nagyon is jól ismerné.

Persze hogy ismerte. X ur az osztály leghanyagabb, de legelegánsabb diákja. Kovács Marczi, a kinek kezéből soha sem hiányzik az elegánsan rázolgatott kesztyü, de mindig hiányzik a könyv, y kisasszony pedig a saját édes unokahuga, Miczike. Mikor elhaladtak mellette, egyik sem akarta a tanár urat észrevenni, sőt Marczi barátunk éppen akkor kezdett valami nagyon érdekes dolgot magyarázni Miczikének.

Már erre haragosan utánok fordult Kiss tanár ur s rájuk kiáltott:

— Kovács!

— Jelen! felelt a fiu s piruló arczcza visszajött.

— Mit csinál itt maga?

— A mit a tanár ur . . . sétálok.

— Ugy. A mit én. Hát én most az egyenletekről gondolkodom. Akkor maga is. Jó. Tehát adva van egy másodfoku egyenlet. Mivel egyenlő x?

Mély hallgatás. Miczike pár lépésnyiről nézi őket s már türelmetlenül topog piczi lábaival.

— Nos? Mivel egyenlő x?

Néma csend.

— X egyenlő minus bé plus-minus négyzetgyök . . . no? nem megy?

Ujabb hallgatás. Erre már kitört a tanár urból is a nemes harag.

Tulhalmozott raktár miatt, az összes raktáron levő áruk leszállitott árban adatnak el Fábry testvérek áruházában, Nagyvárad, Olaszi Fő-utcza.

Telefon szám 76.

Eladásra kerülnek: 3000 darab Férfi ing, 2000 darab Kalap és Sapka, 5000 pár Női, Férfi és Gyermek bőr és posztó czipők, nagymennyiségü Kesztyük, Harisnyák, Téli alsó ingek, Nadrágok, Gyermek Trikók, Barchetek, Bélésáruk, Flanell és Plüsch Takarók, Pokróczok stb. stb.

Női Trikó Blousok, Szoknyák, Hárasz és Posztó kendők. Fél árban.

Teljes tisztelettel 232 3—9

Fábry testvérek.

Széll egyébbként nem tudta megtalálni az érveket, a melyekkel vissza verhette volna Beöthy támadásait, s azért hamarosan Rakovszky ellen fordult, a ki részéről még a mult héten éles támadásban részesült. A miniszterelnök beszédét különben valóságos extazissal fogadta a jobboldal, különösen a volt nemzeti párt, s a külső kép nagy sikert mutatott.

Ez a párviadal volt a hét politikai eseménye, mely a felirati vita delelő pontját jelentette. A következő napokon is léptek a porondra jobb qualitásu harczosok, de ezek nem tudták a politikusok lelkéből kitörülni azt a képet, a melyet Beöthy beszéde oda festett. A harczban különben eddig a néppárt járt elől, mert egyre-másra küldi az elősorba uj tagjait, kik közül egyik-másik a parlament értékes tagjává nőheti ki magát. A nagy függetlenségi párt eddig még csendes volt.

Az indemnity.

A Ház tegnapi ülésében beterjesztett indemnity törvényjavaslat a következő:

A miniszterium felhatalmaztatik, hogy a magyar korona országaiban az adókra és állami jövedékekre vonatkozó összes jelenleg fennálló, vagy ezután hozandó törvényeket, azok időközben bekövetkezhető módositásainak figyelembevételével az 1902. év első négy hónapjában érvényben tarthassa és az ezek alapján befolyó adókból és egyéb bevételekből az állami kiadásokat a következő szakaszban meghatározott módon fedezhesse. A kiadásokra nézve az 1901. évi állami költségvetésről szóló 1901. évi II. törvényczikk rendelkezései az irányadók; felhatalmaztatik azonban a kormány, hogy oly kiadásokat is fedezhessen a jelen törvény hatályának tartama alatt, a melyek időközben alkotott külön törvények vagy törvényes intézkedések folytán fedezendők, de ugy ezen, valamint általában minden a jelen törvénynyel adott felhatalmazás alapján teendő kiadás az 1902. évi költségvetés keretéből lesz beillesztendő. Jelen törvény 1902. évi január hó 1-én lép életbe, de hatálya az 1902. évi állami költségvetésről szóló törvény életbeléptével megszünik; végrehajtásával a pénzügyminiszter bizatik meg.

ORSZAGGYÜLES.

—

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 23.

Ma volt a *pénzügyi expozé* napja, melyet *Lukács* pénzügyminiszter ma terjesztett be. Az expozéban feltünt, hogy azt a nagy akcziót, a melyet a tisztviselők egyeteme oly általános helyeslés közben folytatott helyzetének javitása iránt, csak egy nagyon sovány igérettel honorálta. Hivatkozott ugyanis egy 150,000 forintos tételre, mint a melyet azért állitott a budgetbe, hogy a mennyiben a törvényhozás ez idén elhatározná a tisztviselők fizetésének emelését, a fedezet már meg legyen rá. Tehát összesen 150,000 forinttal akarják Magyarország egész tisztviselői karának jogos igényeit kielégiteni. Feltünt, hogy az egyenes adók reformjának fontosságát oly nagynak tartja, hogy azt csak fokozatosan lehet majd életbeléptetni, az ország tehát csak homeopatikus adagokban kap abból, a mit oly régen sürget.

Egyébként 120,000 koronás fölösleget mutat ki, az összes kiadások 1.086.749.083 K., 1.086.870.108 K. bevétellel szemben.

A beszéd majdnem az egész ülést igénybe vette. Csendben hallgatták hosszas fejtegetéseit, és hatást csak avval ért el, hogy népoktatási czélokra egy millió koronával többet vett fel, mint az előző esztendőben.

*

Gróf *Apponyi* Albert elnököl.

A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesitése után felolvasták a két biráló bizottság jelentését, a melyek szerint *Rakovszky* István nyitrazsámbokréti mandátumát a szokásos 30 nap fentartásával igazolták.

Több kisebb jelentés után *Széll* Kálmán beterjesztette az 1902. évről szóló zárszámadásokat és a folyó év utolsó negyedének tulkiadásairól szóló jelentését, kérve a házat, ezen zárszamadásokat a szokásos módon megvizsgálni.

Azonkivül, minthogy remélheti, hogy a felirati vita nemsokára véget ér, hogy a háznak anyaga legyen, előterjesztik két kisebb és egy nagyobb és fontos törvényjavaslatot, még pedig a vármegyék pénztári és csendőrségi teendői ellátásának módositását és átalakitását tárgyazó javaslatot.

Elnök: A javaslatok kiadatnak a bizottságoknak.

Lukács László beterjeszti a kereskedelmi miniszter helyett a statisztikai hivatal 1902. évi munkatervét. Azonkivül beterjesztett a parlamentben egy törvényjavaslatot az 1902. év első négy hónapjában viselendő közterhekről, azonkivül Horvát, Szlavon, Dalmátország között fennálló pénzügyi egyezményről szóló javaslatot,

Elnök: Kiadatnak a bizottságoknak.

Lukács László pénzügyminiszter beterjesztette ezután a költségvetést.

Röviden elmondja a mult év fő eseményeit; az *őrlési forgalom megszüntetése a várt reményeket be nem váltotta*, az ipari ágak pangának. Ebből azonban még nem akarok — ugymond — konzekvenciákat levonni, csak konstatálom, hogy a gazdasági helyzet nem volt kielégitő — és ha daczára ennek, még is fenntartották az államháztartásban az egyensulyt, ez a költségvetés realitását bizonyitja.

A miniszter részletesen ismertette ezután a költségvetést és különösen két kijelentése keltett általános helyeslést. Az egyik az, hogy a pénzügyminiszterium rendkivüli kiadásai közé fölvett 3 millió koronát oly czélból, hogy ha ez évben a tisztviselők fizetésemelése törvénynyé válnék, a fokozatos emelést megkezdhesse. A másik, hogy takarékoskodni kell, de nem annyira, hogy az állam legfontosabb szükségleteit ki ne elégitsük.

Az 1902. évi állami költségvetés mérlege a következő:

992 204.074 korona rendes kiadással szemben 1.035.800.608 korona bevétel áll, vagyis a rendes kezelésnél 43,596.534 korona fölösleg mutatkozik. Ellenben a rendkivüli kezelésnél 94.945.009 korona átmeneti és beruházási kiadással 51.069.410 korona rendkivüli bevétel áll szemben, vagyis 43,475.599 korona hiány mutatkozik. Együttvéve a rendes és rendkivüli kezelést *1.086.749.083 korona összes kiadással 1,086.870,018 korona bevétel áll szemben*, vagyis végeredményében *120.935 korona fölösleg mutatkozik*, mely fölösleg 85.055 koronával nagyobb az 1901 évi állami költségvetésnek a törvényhozás által 35.880 koronával megállapitott fölöslegnél.

— Naplopó! Járdát aposó! Szoknyakergető! Pakoljon rögtön haza s holnap jelentkezzék óra után, hogy megbüntessem.

— Tanár ur kérem, holnap vasárnap . . .

— Ugy? Annál jobb. Akkor én fogom templomba kisérni a diákokat s mise után fog jelentkezni nálam ön is a büntetésért. Egy-kettő! Haza!

Marczi búsan elkullogott, a tanár ur pedig Miczikét vette gondjai alá, addig el sem bocsátotta maga mellől, mig haza nem kisérte s gondos mamai kezekbe át nem adta. Utközben, hogy az idő ne teljék hiába, megtanitotta rá, mivel egyenlő x a másodfoku egyenletben.

— Jó fejed van, dicsérte a kis leányt, mikor kétszeri hallásra megtanulta a képletet.

— Majd megtanitom rá Marczit is! mondotta Miczike, de csak magában, csendesen. Talán akkor nem kap ki a bácsitól, ha holnapra tudni fogja.

Ilyen események után nem csodálom, ha Kiss tanár ur tegnap este megint hiába kereste a harmadfoku egyenlet x-ét és y-ját. Ugy tetszett neki, mintha a Marczi gyerekből kellene köbgyököt vonnia és Miczikét kellene elosztania. Haragosan lecsapta a tollat, bebujt az ágyába s reggelig aludt mérgében.

Rossz kedvvel ébredt fel ma reggel. Ho y ne! Hiszen álmában is folyton számtannal küzködött. Azt álmodta, hogy ő kivonási jel volt x és y, később Marczi és Miczike közt. Valami gézengúz fogott aztán egy nagy krétát s belőle, Kiss tanár urból összeadási jelet csinált. Micsoda vakmerőség!

Olyan gyorsan öltözött fel a tanár ur, mint még soha és sietett a diákokkal templomba. Mise alatt majd ki eszel valami büntetést Marczi számára; most már az éjjeli álom is sulyosító körülménynek számitott.

— Várj csak, te ficzkó, dörmögte. Én és összeadási jel közted és Miczi közt! Ezt megemlegeted!

S forgatta fejében a szörnyü büntetések egész sorozatát. Melyik volna jobb: a bezárás, a külön feladvány vagy évharmad végén egy akkora szekunda, mint egy ház? Mindenik igazságos és méltányos büntetés; de melyik lesz az igazi?

Közben pedig búgott az orgona s csengett a fiuk harsány éneke:

Uram, engeszteljen meg,
E bor és e kenyér!

Egyszerre azt érezte Kiss tanár ur, hogy valaki fölötte bizalmasan vállára teszi puha kacsóját, melléje ül s fülébe sugja:

— Szervusz öreg!

Kiss tanár ur megbotránkozva akarta rendreutasitani az illetőt s haragos arczczal feléje fordult, a mikor is nem kevés meglepetéssel vette észre, hogy az illető valaki — a tulajdon felesége. Egy bájos, kicsi, mosolygó asszony, a ki hozzásimul, mint egy szelid czicza.

Mert jegyezzük meg, hogy a tanár ur házas volt. Ezer bocsánat, a miért ő nagy-ágáról eddig megfeledkeztem. Egyedüli mentségem: a tanár ur maga is meg szokott néha feledkezni róla, hogy felesége, még pedig bájos kis felesége van.

Most hát kiderült az arcza s olyan nyájasan felelt neki, mintha a harmadfoku egyenletek egyik ismeretlenje lett volna mellette.

— Szervusz. Mit csinálsz itt?

— Furcsa; azt, a mit te. Imádkozni akarok.

Azzal letérdelt, keresztet vetett s a lehető legáhitatosabban nézett a főoltárra. Hogy imádkozott-e, azt persze nem tudom.

Hanem a tanár urnak szeget ütött a válasz a fejébe. »Azt, a mit te: imádkozom.« Dehogy is járt az ő esze most imádkozáson! Azt a gaznácziót akarja megbüntetni, azt a Marczit . . .

— Kedvesem; sugott oda hirtelen az asszonyka. Irtál már a mamának a névnapjára?

— Irtam. Miért kérded?

— Csak ugy eszembe jutott.

Azzal megint áhitatosan nézte a főoltár fölött pompázó képet, a tanár ur pedig vissza akart térni az elhagyott témához. Miről is gondolkozott? Ah, igen, a büntetésről . . . Kohn Náczi megbüntetéséről . . . nem, a Marcziéról. Ejnye, beh feledékeny néha az ember, különösen ha a felesége mellette van! Hát mi is legyen a Marczival? Becsukás . . .

— Kedvesem; sugott megint oda a menyecske. Kirándulunk ma megint a ligetbe?

— Ki. Miért kérded?

— Csak ugy eszembe jutott. Ma egy hete is pompásan elmulattunk ott.

— Az ám. Még te daloltál is.

— Te pedig kisérted . . . szép volt, de

A miniszter beszédének vége.

A miniszter ezután kijelenti, hogy a gazdasági helyzet válságos és hogy szükség van az összes társadalmi tényezők együttmüködésére, hogy azt legyőzzük. Vigaszt csak abban találunk, hogy ez a krizis más, hatalmasabb államokban is tapasztalható.

Az egyenes adók reformjáról azt mondja, hogy azokat eleinte szükebb határok közé tervezték, de e határok mindjobban szélesbedtek s oda fejlődtek, hogy a III-ad osztályu adót *progressziv alapon* tervezik (Elénk helyeslés) és a progressziv rendszert az egész adóztatási alapba be akarják hozni. (Elénk helyeslés).

A miniszter megemliti a selmeczbányai beszédét, melyet a tisztviselőkre mondott. Azt a beszédet rosszul interpretálták, olyan dolgokat imputáltak neki, a miket ő nem mondott. Az a memorandum, melyet a tisztviselők beadtak, nem fogja fel a dolgokat ugy, ahogy az elfogadható. Egész kategóriákat kihagy a fizetésemelésből, pedig ezeknek is joguk van arra. Azonfelül a memorandum a zárszámadási fölösleget jelöli ki fizetésemelési alapnak. Ez helytelen, mert fölösleg egyszer van, másszor nincs, az nem biztos alap. O azonban másként teljesiti kérelmüket. (Helyeslés).

Végül buzditó szavakat mond, bizzunk a nemzet jövőjében, munkálkodjunk, dolgozzunk, csak igy tarthatjuk fenn állami létünket. Ajánlja a költségvetés elfogadását. (Elénk helyeslés a jobbon).

Az expozé után rátértek a *fölirati javaslat tárgyalására*, mely körül ujból heves vita támadt.

Babó Mihály Kossuth-párti országgyülési képviselő heves, hatalmas beszédet mondott, logikusan argumentálva a fölirat jelen értelmü fölterjesztése ellen.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

A pénzügyminiszter expozéja.

Milliárdos költségvetés, szakadatlanul tartó kivándorlás és teljes gazdasági és kereskedelmi pangás. Milliárdos büdzséjü állam és fizetésképtelen társadalom. Szép kép.

Egy uj honpolgár sétált egyszer nejével. Az asszony tele volt ékszerekkel suhogó selyem a ruhája, a férfi kapott vedlett mellette.

Egy jó barát találkozott velük ki oda sugott a férjnek:

— Ugyan, hogy néztek ki egymás mellett, az asszony csupa fény, elegánczia s te, mint egy inas.

A férj szintén sugva válaszolt:

— Hja! Nőm a divat szerint öltözködik, en pedig a főkönyv szerint.

Ez az akasztófa humor savanyodott el a pennámon, mikor a Lukács miniszter expozéjának számait nézem.

A konczentrácziós bür táborokban kiszámitották, hogy mikor fogy el az utolsó bür gyerek, ebből a konczentrácziós költségvetésből és könnyü kiszámitani, hogy mikor fogy el az utolsó magyar garas.

Hát ez is angyal csinálás ám.

Az 1902. évi állami költségvetés főbb eredményei.

Az 1902. évi állami költségvetés a következő főbb eredményeket mutatja:

A rendes kiadások 992,204.074 koronával vannak előirányozva vagyis az 1901. évre törvényhozásilag megállapitott 970.496.503 koronával szemben 21,707.571 korona emelkedést mutatnak.

Ebből a jelentékeny többletből 6,716.000 korona a közösügyi kiadások emelkedésére esik és kerek összegben 5,300.000 koronát igényelnek azok a kiadások, melyek ugy a korábbi években, mint az utolsó költségvetés óta alkotott törvények végrehajtásával merültek fel.

Ez utóbbiak közül felemlitetnek a Fiumében szervezendő középfoku közigazgatási hatóságról és a közigazgatási eljárás egyszerüsitéséről szóló törvények.

A különböző állami üzemek kiadásai együttvéve kerek összegben 7,800.000 koronával emelkednek. A dohányjövedék valamint a ménesbirtokgazdaságok, gödöllői koronauradalom és bukin-palánkai csikótelep kivételével, a melyeknél a kiadások némileg leszállittattak, a többi állami üzemeknél főleg az államvasutaknál, a posta-távirda és távbeszélőnél a mindinkább növekedő forgalom igényeire való tekintettel, továbbá az állami vasgyáraknál az anyagok és szerek árainak állandó emelkedése folytán, a kiadásoknak az eddiginél magasabb összegben való előirányzása elől kitérni nem lehetett. Az emlitett üzemeknél azonban a kiadások emelkedésével kapcsolatosan a várható bevételek is jelentékenyen magasabb összegben voltak előirányozhatók.

A fenn ismertetett kiadási többletek levonása után mintegy 1,600.000 korona jelentkezik olyan többletként, mely az egyes kormányzati ágazatokon belül a közigazgatás, közbiztonság és a törvénykezés jogosult igényeinek kielégitésére, egyes közmüvelődési intézetek elodázhatatlan fejlesztésére, végül a közgazdaság szempontjából támogatást igénylő czélok előmozditására fog igénybe vétetni.

Összesen 939.186 korona emelkedést tüntet fel a belügyminisztérium előirányzata.

A fogyasztási és italadók cziménél a többlet 203.000 koronát tesz, egyfelől mert a czukortermelés emelkedésével kapcsolatban három uj czukorgyári főellenőri állást rendszeresiteni kell, másfelől mert az ellenőrzési költségek emelkednek s a mezőgazdasági szeszfőzdék részére járó jutalmak és fogyasztási adóvisszatéritések czimén a legutóbb hozott törvények rendelkezéseihez képest nagyobb összegek lesznek folyósitandók.

A kereskedelemügyi tárczánál a többszükséglet 5.951,435 korona, amely többletet a következő lényegesebb körülmények idézték elő:

Az ipari és kereskedelmi szakoktatásnál a szakiskolák fejlesztése a még befejezetlen temesvári, győri és iglói ipari szakiskoláknak fokozatos kiegészitése, valamint Pozsonyban egy uj ipari szakiskola felállitásának költségeire forditandó szükséglet az 1902. évi előirányzatban 92 000 korona emelkedést okoz.

Az ipari és kereskedelmi czéloknál 362.900 korona a többszükséglet, mely emelést a háziiparnak és kisiparnak nem különben a gyáriparnak okszerü fejlesztése, az iparos czégeknek szövetkezetekbe való tömöritése, a kisiparosoknak munkaeszközökkel és gépekkel való felszerelése és közös mühelyeknek létesitése tesz szükségessé.

A posta, távirda és távbeszélő czimnél jelentkező 1,222.760 korona emelkedést a forgalomnak növekedése idézi elő, mely növekedés szükségessé teszi, hogy a posta, távirda és távbeszélő intézmény megfelelőleg szintén fejlesztessék. E többszükséglettel szemben azonban emelkedik a bevétele is az intézménynek.

A m. kir. államvasutaknál a forgalom emelkedésével megszaporodott teendők elvégzésére, valamint azon czélból, hogy a személyzetnek a forgalom biztonsága érdekében szükséges pihenési idő részben biztositható legyen, nemkülönben a forgalom emelkedésével arányosan emelkedő üzemi és fentartási kiadásokra, az előirányzatot 3,852.780 koronával kellett emelni. Ez az emelés azonban a várható nagyobb bevételekkel szintén teljesen fedeztetik.

Összesen 849.142 koronával növekednek a földmivelésügyi miniszterinm rendes kiadásai.

A »gazdasági tanintézetek és mezőgazdasági ismeretek terjesztése« alatt a többlet 96.600 korona, mely összeg az ujonnan megnyitott breznóbányai és szilágysomlyói földmives iskolák, valamint a felállitandó női háztartási iskola ügyviteli és gazdálkodási kiadásainak fedezésére szükséges.

A vallás- és közoktatásügyi tárcza rendes kiadásai 3,583.740 koronával emelkednek részben az e tárcza körébe tartozó különböző intézetek mellőzhetetlen fejlesztése, részben korábban hozott törvények fokozatos végrehajtása következtében. A főbb eltérésekre szoritkozva:

A gymnasiumok, reáliskolák és felsőbb leányiskolák kiadásainál összesen 327.125 kor. emelkedés mutatkozik, részben az igazgatók és tanárok létszámának a fizetési osztályokban egyenlő arányban való megosztása, részben

---

azért jaj beh hamisan fujtad a terczet! Megpróbáljuk ma is, mi?

S mosolygott hozzá az asszonyka. Arra aztán egyszerre észrevette, hol van s pirulva hirtelen lesütötte a szemét. Ugy érezte, az a sok szőszke angyal mind haragosan néz rá a pajkoskodásért, a főoltar hosszu szakállas szentje pedig egyenesen ő miatta ránczolta össze a homlokát ott a képen. Félénken, lassan merte szemeit ujra a szentképig emelni s bizonyos vagyok benne, hogy most csakugyan áhitatosan imádkozott — két perczig.

Ellenben a tanár ur tökéletesen kiesett a mérges hangulatból. Kezdte magát nem jól érezni. Emlékezett rá, hogy valakire, valamiért nagyon haragudott, de fogalma sem volt róla, kire? Kohn Náczira? Nem. Fekete Gyurkára? Arra sem. Ni, ott hogy ragyog egy arany-kereszt — akár csak egy összeadási jel . . . megvagy! Marczit akarta megbüntetni, a ki belőle összeadási jelt . . .

— Kedvesem; szólalt meg ismét a felesége. Vigyünk ma is mandulás pusszerlit a ligetbe.

— Vigyünk. Azt jól esik kettősben enni.

— Jól ám, azt elhiszem. Aztán megint későn jövünk haza?

— Persze hogy későn. De miért kérdezed?

— Hát csak ugy eszembe jutott.

Ismét buzgón emelte szemeit a főoltár feszületére, a tanár ur pedig határozottan roszszul érezte magát. Mire is gondolt az előbb? A harmadfoku egyenletekre két ismeretlennel . . . vagy másodfoku egyenletre három ismeretlennel . . . nem biz a, a mandulás puszszerlikre . . . ejnye, beh megzavarja az ember eszét egy szép asszony csacsogása! No de nem is csoda. Olyan szép asszony, kedves asszony, jó asszony, most is olyan ájtatosan imádkozik. akár egy angyal . . .

És Kiss tanár ur tökéletesen elfeledkezett haragos szándékáról, még a harmadfoku egyenletekről is. Az orgona búgott, harsányan zengett a fiuk éneke, különösen pedig az első padban énekelte a Marczi gyerek áhitatosan és kegyetlen szorongások között:

Háborutól oltalmazz,
Hiveidnek irgalmazz!

Mise végével pedig reszkető inakkal indult Marczi felkeresni a tanár urat — s nem találta sehol. Régen hazament az a feleségével, karonfogva, boldogan suttogva, én nem tudom, miről? Persze Marczi sem nagyon igyekezett minden áron feltalálni, inkább hazasietett peczkes inakkal s este ismét Miczikével sétált, csodálatos gyorsan megtanulva tőle a másodfoku egyenlet képletét.

És Kiss tanár ur? Meg a harmadfoku egyenletek?

Nem tudok azóta felőlük semmit. Régesrégen eltüntek a szemem elől. Csak annyit hallottam róluk, hogy a tanár ur felesége napról-napra szebb lesz — s hogy ennélfogva a König-féle algebrából ma is hiányzik ez a szenzácziós fejezet:

Kiss tanár tétele a két ismeretlenü harmadfoku egyenletek megfejtéséről.

———

pedig az intézetek szükségszerü fejlődéséből eredő tanerő szaporitása folytán, végül mert a felszerelésekkel kapcsolatban a dologi kiadások emelése sem volt elkerülhető.

Az egyházak segélyezése 421.500 korona többszükségletet tüntet fel, mely összegből 350.000 korona a lelkészi jövedelem kiegészitéséről szóló 1898. XIV. törvényczikk rendelkezéseinek fokozatos végrehajtására, a fennmaradó rész pedig a két protestáns egyház államsegélyének további felemelésére esik.

Az igazságügyi tárcza rendes kiadásai végeredményben 112.968 korona apadást tüntetnek fel, mert habár a központi igazgatásnál egy miniszteri tanácsosi állás rendszeresitése és az »Igazságügyi Közlöny« kiadási költségeinek előirányzása 13.800 korona többletet idéz elő s a királyi törvényszékek és járásbiróságoknál az 1893. IV. törvényczikk végrehajtása, valamint 5 uj telekkönyvvezetői és 12 uj szolgai állás rendszeresitése, továbbá 134 irnoki állás megszüntetésével 134 irodatiszti állás rendszeresitése, végül a hivatali és irodai költségek némi emelése összesen 165.231 korona többkiadást okoz, addig a kir. itélőtáblák, királyi főügyészségek, valamint a kir. ügyészségeknél és az országos fegyintézeteknél oly mérvü megtakaritások voltak eszközölhetők, hogy az összszükséglet a fenti összeggel apad.

A honvédelmi tárcza rendes kiadásai összesen 1.223.192 koronával emelkednek.

A rendkivüli kiadások (átmeneti kiadások és beruházások) összesen 94,545.009 koronával, vagyis az 1901. évre törvényhozásilag engedélyezett 86,549.914 koronával szemben 7,995.095 koronával magasabb összeggel vannak előirányozva.

A vallás- és közoktatásügyi tárcza átmeneti kiadásai 331.153 koronával emelkednek, ez a többlet — kisebb összegü tételektől eltekintve — a József müegyetemen az electro technikai előadások céljaira szolgáló helyiségek közbiztonsági szempontból szükséges kibővitésére, a felekezeti középiskolák épitkezési segélyeire, az Erzsébet leányiskola czéljaira való átalakitására, végül a létesitendő szépmüvészeti muzeum plasztikai osztályának felszerelésére fog felhasználtatni. Ugyane tárcza beruházásainál 1,225.500 korona többlet mutatkozik, mely összeg a már folyamatban levő épitkezések folytatólagos szükségletén kivül, a fogarasi gymnasium, az aradi és félegyházai tanitóképezdék, valamint a siket-némák és vakok szegedi intézete épületeinek elodázhatatlan létesitésére szolgál.

Attérve a bevételekre a rendes bevételek 1.035,800,608 koronával vagyis az 1901. évre törvényhozásilag megállapitott 1.012.770,396 koronával szemben 23,030.212 koronával magasabb összegben irányoztatnak elő.

A fogyasztási és italadók bevételei együttvéve 3,380.000 koronával emeltettek, mert a legutóbb hozott fogyasztási adótörvények további végrehajtása folytán a legutóbbi zárszámadások eredményei szerint ily mérvü emelés megnyugvással előirányozható; ugyancsak a zárszámadások eredményeinek figyelembe vételével emeltettek a bevételek a következő ágazatoknál és pedig a bélyegnél 653.000 koronával, jogilletéknél 1,031.000 koronával, dohányjövedéknél 891.000 koronával, a sójövedéknél 677.000 koronával, mig a dijaknál 472.000 korona többlet a tisztviselői fizetések tervezett felemelésével kapcsolatban vétetett fel.

Az állami vasgyárak bevételei 2,336.000 koronával, az államnyomda bevételei pedig 200.000 koronával emeltettek, mert a megrendelések várható növekedésével a bevételek kedvezőbb alakulása is várható. — Végül a különféle bevételek czimén az előirányzat 1,275.283 koronával emeltetett, mert a különböző állami követelések után a jövő évben az eddiginél nagyobb kamat jövedelem várható s mert a közigazgat si hatóságok által kiszabott kihágási büntetéspénzeknek az 1901. évi XX. törvényczikk 23-ik §-a értelmében a pénzügyi tárczánál való kezelése következtében uj tételként 640.000 koronát kellett előirányozni.

A földmivelésügyi tárcza rendkivüli bevételei összesen 1,410.627 koronával emelkednek, mely többlet részben az eddigi birtokeladási szerződések szerint 1902. évben esedékessé váló vételáraknak felel meg, részben pedig onnan ered, hogy a mezőgazdasági müvelésre alkalmas erdőkerületek eladásra tüzetvén ki, azok vételára az előirányzatnál figyelembe vétetett.

A vallás- és közoktatásügyi valamint az igazságügyi miniszteriumnál mutatkozó 146.000 illetőleg 396.800 korona emelkedések az emlitett tárczák körében végrehajtandó különböző épitkezésekhez megszavazott községi, városi és vármegyei hozzájárulásokból erednek.

Az egyes tárczákat terhelő kölcsönökből eredő bevételeknél mutatkozó 1,830.584 korona emelkedés, megfelel azoknak a beruházásoknak, melyek az egyes tárczák keretében hitelmüvelet utján eszközöltetnek.

Végül megjegyeztetik, hogy a m. kir. államvasutak hálózatán az 1897. évi XXX. törvényczikk alapján eszközlendő beruházások költségeinek fedezése czéljából kibocsátandó kötvények értékesitéséből — a folytatólagos beruházások összegének megfelelőleg — mint rendkivüli bevétel 2,854.000 korona többlet irányoztatott elő.

Összevonva a fentebb ismertetett főbb eltérések eredményeit, a költségvetés mérlege következőleg alakul:

992,204.074 kor. rendes kiadással szemben
1,035,800.608 kor. rendes bevétel áll, vagyis a rendes kezelésnél
43,596.534 kor. fölösleg mutat ozik.

Ellenben a rendkivüli kezelésnél
94.544.009 kor. átmeneti és beruházási kiadással
51,069.410 kor. rendkivüli bevétel áll szemben, vagyis
43,475.599 kor. hiány mutatkozik.

Együttvéve a rendes és rendkivüli kezelést
1.086,749.083 kor. összes kiadással
1,086.870.018 kor. bevétel áll szemben, vagyis végeredményben.

120.935. kor. fölösleg mutatkozik, mely fölösleg 85.055 koronával nagyobb az 1901. évi állami költségvetésnek a törvényhozás által 35.880 koronával megállapitott fölöslegénél.

A politika kulisszái mögül.

— Fővárosi tudósitónktól. —

A Kossuth Ferencz hatvanadik születése napja alkalmából rendezett diszvacsorán az imént lezajlott választáson kibukottak tudatosan-e, puszta véletlenből-e, szóval hogy-hogynem, egy csoportba verődtek. Egymáshoz kerültek *Lakatos* Miklós bátyánk, a vén sas, azután *Győry* Elek, Czelnek volt követje, *Dienes* Márton, *Kovács* Dénes dr., a legfrissebb sütetü szerkesztő, *Szatmári* Mór, *Muzsa* Gyula, a világlátott patikus, meg *Vikár* Béla. Talán többen is voltak. A szóvita persze a választásokról folyt, helyesebben a meg nem választások körül mozgott. Közbül megcsöndült a pohár, rózsássá vált az ő hangulatjuk is. Ennek a hatása alatt megszólal *Kovács* Dénes. A szentirást travesztálja:

— ***Jó minekünk itt lennünk, urak, alakitsunk egy klubot, teremtsük meg a kibukottak egyesületét.***

Az eszmét mindannyian életrevalónak találták és nyomban megtörtént az inditvány a tiszti választás irányában. Elnökké *Lakatos* Miklóst választották. Az alelnöki tisztségre *Győry* Eleket kanditálták. De ime Győry, maga az elnök ellenzi, szentenciakép kimondván:

— ***Győry Elek nem választható, mert a gyomai mandátum kibuktatja közülünk.***

* * *

És most egy fiatal ember lép hozzájuk, *Reich* Aladár volt, a bajaiknak minisztert buktató képviselője. Ott akar helyet foglalni közöttük, Lakatos Miklós azonban rája szól:

— ***Nem oda öcsécském, te képviselő vagy, nem pászolsz közibénk. Ulj a fajtádhoz.***

— *Felejted bátyám* — vág vissza Reich Aladár — ***hogy meg vagyok peticzionálva.***

— ***Az már más,*** — szól Lakatos Miklós most már békességes hangon — ***akkor közibénk ülhetsz.***

* * *

Az asztal másik csücskénél a szabadkaiak deputációja ül. Náluk *Makai* Zsiga bá prezideál. Sokat évődnek vele. Különösen az önálló vámterület körül való vélekedését tudakolják.

— *No hát kérem* — válaszol Makai — ***éppen az önálló vámterület mián lettem én követté.***

Bizgatják, mondaná el a históriáját. Amire Makai meg simogatja az állát és a bajusza alá nevetve imigyen rukkol ki:

— ***Hát biz én ugy képzeltem a dolgot, hogy ha az önálló vámterületet megcsináljuk, akkor ugy Magyarországot meg Erdélyt is hatalmas deszkakeritéssel veszik körül. Hogy pedig én itt az ország házába közvetlenül a kormány szeme előtt volnék, hát csak természetes, hogy legalább az erdélyországi deszkafalat velem csináltatják meg.***

Ezek után persze abba hagyták az évődést, mert a bácskaiak természetével merőben ellenkezik, hogy rajta mulassanak.

* * *

A lakoma a végét járta. A szivarokat sürgették. A dohányos pinczér csakhamar ott is termett néhány doboz Tiszával.

— *Mi fajta szivar ez?* — rival rá börzen *Nessi* Pál, a lakoma főrendezője.

— ***Barabás szivar, kérem alásan,*** — jelenti a pinczér alázatos bókkal.

Megéljenezték az ötletjét. Azután haszonnal is járt, minden darabja elkelt, olyik koronájával.

* * *

Barabás Béla lakását tatarozzák. A vendéget fogadó nagy szobához jutottak. A kárpitos fürgén tánczoltatja a két águ létráját. A virágos tapétát ragasztgatja. De beleszól a ház asszonya a mester dolgába. Itt is, ott is talál kivetni valót benne.

— ***Tessék csak rám bizni, nagyságos asszony, tudom én, hogy kell ezt szépen csinálni,*** — jegyzi meg a kárpitos a kifogásokra és szeme ravaszkás pislantásával hozzáfüzi:

— *Én tapétáztam Tisza Kálmánnál is.*

* * *

A főrendiház szerdai ülésén történt; hogy *Dessewffy* Aurél gróf a mostani aerát a tisztesség aerájának mondotta. Ebből természetesen az következik, hogy az előbbi kormányok nem voltak tisztességesek.

Amikor Dessewffy ezt a vélekedését kimondotta, *Fejérváry* Géza báró *Széll* Kálmán felé hajolt és arra kérte, utasitsa vissza a nemes grófnak fönnebbi kijelentését, mert ellenkezőleg ő, Fejérváry cselekszi ezt meg. Igy történhetett meg, hogy mig Széll odaát a képviselőházban rendszerváltozásról beszélt és ebből kifolyóan a régi kormányzatra követ vetett, eddig itt a főrendeknél Fejérváry nyomása alatt a régi rendszernek kelt védelmére.

———

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

November 23. A nőegylet gyülése.
November 24. A rabsegélyző egylet vál. ülése d. e. fél 11 órakor.
November 26. Burmester Willy hangversenye Fekete Sasban.
November 30. A kir kath. jogakadémia ifjuságának tánczestélye a Csarnok nagytermében.
Deczember 7. A jogász ifjuság hangversenye a Szacsvay szobor javára.
Deczember 8. A nőegylet zászlószentelése.

—

* Az **O. P. E. tisztelgése Radnay segédpüspöknél.** *Radnay* Farkas praelatusnak segédpüspökké történt kinevezése alkalmából az üdvözlők csapatában az első helyet foglalta el az *Országos Pázmány-Egyesület*, melynek választmánya a budapesti központi szemináriumban tegnap délelőtt 11 órakor tisztelgett a Bécsből megérkezett uj püspöknél. A küldöttséget *Margalits* Ede dr. vezette az uj püspökhöz, ki meghatva köszönte meg az ovácziót. Megjegyezzük, hogy *Radnay* egyik legrégibb alapitó tagja az Országos Pázmány-Egyesületnek.

* **Esküvő.** Mészáros József bodonosi r. kath. tanitó kedden, november 26-án délután 3 órakor tartja esküvőjét Korponay Mariska kisasszonynyal, ***Korponay*** Lajos kedves, szép leányával, a premontrei rend templomában.

* A **vármegyei tisztujitás.** Ambár messze van még deczember 30. és 31-ike, a mely napon tartja Biharvármegye tisztujitó közgyülését, máris megindultak a tervezgetések, jelölések, a melyek elfogják dönteni, hogy fog kinézni a vármegye tisztikara az utolsó tisztujitás után. Mert talán valószinü, hogy ez lesz az utolsó resteaurácziő és evvel a multak emlékébe merül az a sokszor legendaszerü készülődés, melyet a jelöltek érdekében elkövettek. Hiszen őseink nem is ilyen tisztujitást értek, mikor a restauráczió már csak egyszerü hivatalos aktus, — náluk a restauráczió dinom-dánom, eszem-iszom, hetekig tartó vendégség, megszakitva egy kis fejbeveréssel, csakhogy a jelölt győzhessen. A mi ma egy képviselőválasztás, az volt régen egy megyei restauráczió. És most ennek is vége . . . megöli a közigazgatás államositása. A bihari utolsó restauráczió nem lesz nagyon küzdelmes. Változások csak az *árvaszéki ülnöki* és *szolgabirói* karban lesznek. Az árvaszéknél esetleg meglepetésekre lehet számitani. A főszolgabirói állásokra nagy kilátásai vannak *Cziffra* Kálmán, *Horváth* Endre, *Keszthelyi* Zoltán, és *Werner* Kálmánnak. *Cziffra* Gerő nyugalomba vonulása folytán megürült megyei főpénztárnoki állásra eddig az egyedüli jelöltet *Jelinek* Gézát emlegetik. Tekintve népszerüségét, melyet szorgalma és tehetsége révén mint ellenőr szerzett meg magának a vármegye eme fiatal és egyik legderekabb tagja, bizonyos hogy Cziffra Gerő örökébe őt fogják megválasztani. Egyhangulag és ujból meglesznek választva *Szunyogh* Péter alispán, *Papp* János főjegyző. *Hranyiczky* Károly árvaszéki elnöknek már ugy hirlik ellenjelöltet állitanak. Természetes, hogy ezek csak tervezgetések, mert az esélyek sokszor meglepetésszerüleg még a döntés napján is előfordulhatnak.

* **Az állatorvos székhelye.** Biharvármegye közgyülése már korábban fölirt a földmivelésügyi miniszterhez az iránt, hogy a bihartordai m. kir. járásorvos székhelyét Nagy-Bajom községbe helyezze át. A földmivelésügyi miniszter most válaszolt a vármegye feliratára. A kérelmet csak akkor hajlandó teljesiteni, ha a járás székhelyét is átviszik Bihar-Tordáról Nagy-Bajomba.

* **Az ég madarai.** Sem nem szántanak, sem nem vetnek és az ég mégis táplálja őket. Az árva a gyönge kis virág, az élet durva forgatagában nem törik össze. Megvédi őket a felebaráti szeretet hatalmas karja s összegyüjti az Isten üvegházaiba. Egy-egy árvaház valóságos villámháritó a bünös föld és a haragos ég között. Aldott kéz, mely e házakat épiti, áldott sziv, a mely fönntartja. De nem csak nyugodt, biztos fészek kell az árváknak, hanem szeretet is, valami kárpótlás ahelyett, a mit elvesztettek, hogy ne csak nagygyá nőjenek, de jókká is. Nagy morális fontossága van tehát annak, ha az árvaházak elüljáróin kivül, akadnak jó szivek, kik örömüket lelik az árvák örömében. Ez az önzetlen szeretet az mely nevel, nemesit. Kedves napokat szerez az Erzsébet árvaház kis védettjeinek *Steinberger* kanonok, ki felkeresi immár ötödször őket s látogatásait egy-egy pazar uzsonnában jegeczesiti ki. Tegnap délután is ott gyönyörködtek az árvák örömében özv. báró *Gerliczy* Félixné elnöknő, özv. *Grunwald* Henrikné, *Mezey* Vilma és *Knapp* Ferenczné urnők s jólelküen biztatta a felpezsdült kedvü gyermek-sereget Steinberger kanonok az uzsonnák *édes* emlékü rendezője.

* **Magvaszakadt főuri család.** A hivatalos lap ma hirdetményt tesz közzé, mely szerint a magyar főrendiházban örökös tagsággal biró gróf Buttler család fiágában magvaszakadás állott be. A család utolsó férfi sarja gróf Buttler János 1845-ben halt meg.

* **Kacsák.** Nem jóizü hirlapi kacsákról van szó. Eleven, mosolygó, fehér kacsákról regél a krónika. Hatan valának ők a capitólium megmentőinek hangos rokonai. Vigan hápogtak reggeltől-estig egyik vidéki városka tanitójának udvarán. Egyszer a hat fehér kacsa a szomszéd udvarra került, hol egy doctor ur lakott családjával együtt. Most kezdődik a bonyodalom. A doctor ur cselédje kinek erkölcseire való tekintettel felmondtak, boszszut forralt urnője iránt s hogy annak kellemetlenséget szerezzen, azt mondá, hogy az udvaron sétáló kacsákat a doktor ur egyik pacziense hozta, honorárium fejében, holott jól tudta, hogy a kérdéses szárnyasok a szomszéd tanitó ur ingóságait képezik. Önagysága felette megörült az ajándéknak. A tanitó ur érdeklődni kezdett a szomszéd udvaron levő ujdonságok iránt. Odaát azonban a dologból kifolyó természetességgel, felháborodással utasitották vissza a tanitó ur által küldött egyénnek ama állitását, melylyel az a kacsákban a tanitó ur tulajdonaira ismert. A tanitó ur tudatában lévén a saját igazának, a csendőrséghez fordula, kik kellemetlen helyzetet, de kötelességteljesitést emlegetve behatoltak a doktor ur lakába, letartóztatták a kacsákat, átadván jogos tulajdonosuknak. Szintén kötelességből jelentést tettek az ügyészségnek. Ma ugy áll a dolog, hogy a doktorné őnagysága a törvény szigoru paragrafusai szerint más vagyonának eltulajdonitása czimén vád alá lett helyezve. A borzasztó a dologban az, hogy cselédje tanunak szintén be van idézve a tárgyalásra. A kicsi városka feszült kivánczisággal tekint a tárgyalás eredménye elé, mely bizony kompromittálólag végződhetik a félreértés áldozatává lett urasszonyra.

* A **vidéki rendőrség államositása.** A közigazgatási reform első nagyobb fázisa gyanánt a rendőrség államositását veszik tervbe és pedig nem egyszerre, hanem fokozatosan akarják keresztül vinni. Egyelőre *Pozsony* és *Fiume*, az ország e két nagyobb, exponált helyzeténél fogva kiválóan fontos városának a rendőrségét fogják államositani. A belügyminisztériumban most tanulmányozzák az ügy pénzügyi részét. A vármegyékben a kerületi rendőrfőkapitányságok szervezését is tervezik.

* **A jogász ifjuság hangversenye.** Derék jogászaink ugy látszik ugyan hozzá láttak, hogy a közönség elismerését müködésükre megnyerjék. E héten fog lezajlani a hires jogász tánczestélyek elseje, és még nem is nyugodtak meg az erre való előkészületek után, már egy másik estély sikere érdekében buzgólkodnak, a mely, tekintve a müsort és azt a nagy érdeklődést, mely már is mutatkozik nemcsak a mi, de a vidéki intelligenczia körében is, siker dolgában páratlannak lesz mondható. Már emlitettük, hogy a hangversenyt, melyen *Székely* Irén, a mi ünnepelt és a fővárosiak által most dicsőitett primadonnánk is közre fog müködni, a felállitandó Szacsvay-szobor javára fogják tartani. Az estély eme fénypontjához méltó lesz a müsor többi száma is. Kiváló zenei erők, köztük *Reisz* József joghallgató, ki mint conservatoriumot végzett muzsikus fiu, máris az akadémia Kubelikjává nőtte ki magát (pedig csak gőlya!) és *Perss* Feri, a kinél szebben czimbalmon senki sem tudja a »Repülj fecskémet« játszani. Azonkivül *Pongrácz* Aladár szabad előadásban a jogász élet kedvelt oldalairól fog csevegést tartani, mig *Hantke* Emil egy humoreszkkel igyekszik majd derültséget kelteni. Igaz, hogy eme hirünkkel indiskrécziót követünk el, de kénytelenek vagyunk vele, mert annyian kérdezősködtek már, hogy mi lesz a programm, mikor lesz megtartva. Ez a programm, hogy mikor lesz megtartva? most már valószinü, hogy *decz 7-én.*

* **Athelyezés.** A m. kir. igazságügyminiszter dr. *Holics* Béla tenkei kir. járásbirósági aljegyzőt az ipolysági kir. törvényszékhez helyezte át.

* **A hétről.**

Takarékpénztárban.

— Itt az igazgató ur?
— Nincs kérem. Már Amerikában van.
— Hát a helyettese?
— Az a váczi fegyházban.
— És a pénztáros?
— Az még szabadlábon van. De ha beszélni akar vele, tessék sietni, mert már megtették ellene a följelentést.

*

— Hallottad, hogy Kecskemét megint lefőzte Nagy-Kőrös t!
— Hogy-hogy?
— Ma a legemlegetettebb ember ***Kecskeméthy***.

*

— Érdekes, hogy ***Beöthy*** Akos éppen azzal vágta ki a rezet, hogy aranyigazságokat mondott oda a kormánynak.

*

A téli szezonra ***Kecskeméthy*** Győző Olaszországba utazott. Es pedig orvosai tanácsa nélkül.

*

A kiutasitott képviselő.

— Olvastad az ujságokban, hogy a rendőrség Budapestről hazaküldött egy olasz képviselőt?
— Ahá! Bizonyosan remélik, hogy az olasz visszaadja nekünk a külcsönt és hazaküldi — *Kecskeméthyt* . . .

*

Dúvadak Magyarországon.

— Hallottad, hogy az esztergomi ***tigris*** szétépett egy ***leányt***?
— Hadd el! Sokkal több kárt tett nálunk 48-ban a ***muszka medve***, azóta meg a ***kétfejü sas***!

(***Kakas Márton.***)

* A **Gyermekbarátnak.** A közs. polg. leányiskola I. osztálya kis társnőjének, Breier Veronkának szerencsétlen halála alkalmából részvétük kifejezéséül koszoru megváltás czimen a »Gyermekbarát« részére 10 korona 20 fillért küldött.

* **Visszaelések a vámoknál.** A vámkezelésnél Nagyvárad város kárára elkövetett visszaélések tárgyában megindított vizsgálatot *Komlóssy* József gazdasági tanácsnok nagy buzgalommal és körültekintéssel heteken át vezette s november hónap elején fejezte be Jelentésében több vámalkalmazottnak azonnal való elbocsátását javasolta. *Rimler* Károly polgármester-helyettes, bár a vizsgálat helyességéről meg volt győződve, módot akart még nyujtani azoknak, a kiknek elbocsátását javasolta a tanácsnok, hogy védelmökre esetleg valamit felhozhassanak s ezért ujból kihallgatta ezeket a vámkezelőket. A törvény és a szervezeti szabályzat értelmében az elsőfoku határozat hozatal a polgármestert, illetve a polgármester helyettesét illeti meg. Tegnap olyan hirek jelentek meg, hogy *Rimler* Károly polgármester-helyettes már meghozta e szenzációs ügyben határozatát, azonban ez csak annyiban felel meg a valóságnak, hogy tegnap, szombaton este készült el a polgármester-helyettes a határozattal, a melyet azonban még nem bocsát nyilvánosságra, a mig az illetőknek is nem kézbesitik. Hir szerint a már elbocsátott *Papp* Sándor lóvásártéri felügyelőn kivül *Beczkay* Artur vámfelügyelőt, *Horváth* János vámellenőrt, *Takács* és *Szabó* vámkezelőket *hivatalos állásukból elbocsátotta*, azonkivül több erősen kompromittált vámalkalmazottat pénzbüntetéssel sujt a polgármester-helyettes. *Tallhammer* vámkezelő, a ki szintén erősen kompromittálva van, nyugdijazását kérte. Ezeken kivül a polgármester-helyettes az összes iratokat átteszi a bünügyi vizsgálat megejtése végett a kir. ügyészséghez.

* **A félmilliós sikkasztó.** A rendőrség Zrinyi-utczai palotájában most már több reménynyel biznak Kecskeméthy Győző kézrekeritésének lehetőségében, mint ezelőtt, a mig a vizsgálatot Farkas osztálytanácsos és Arányi Taksony maguk vezették. Bérczy Béla rendőrkapitány, a ki tegnap késő estig foglalkozott az ügy több tanujának vallomásával, a vizsgálatot az eddigitől teljesen eltérő uj irányba terelte. Igy kideritette egyebek között azt, hogy Kecskeméthy Győző egyik büntársa nő, még pedig igen közeli rokona, a kit már olyan szigoru rendőri megfigyelés alá helyeztek, hogy minden mozdulatát szemmel kisérik. Hir szerint ez a büntárs rejtette el az elsikkasztott 588 ezer korona nagy részét s a rendőrség nyomában van a helynek is, a hol a nagy summa pénzt őrzik. Ha ezek az adatok valóknak bizonyulnak, a mi pedig két-három nap mulva okvetlenül kiderül, akkor azután kétségtelen, hogy a sikkasztó tartózkodási helye is meg lesz állapitható. A rendőrségen most már kevesebb tanuk jelentkeznek, mint az előző napokban. Ám az ujabban szerzett adatok közt néhány igen értékes leleplezés van. Valaki azt jelentette, hogy Kecskeméthy Győző egyik nőrokona öt hónappal ezelőtt csuful becsapta és anyagilag is megkárositotta. Ez alkalommal ez a nő álruhába öltözve járt nála és a sikkasztóval egyetértve járt el.

* **Uj távbeszélő hivatal.** Megyei távbeszélő hivatalaink száma egygyel szaporodott. Ugyanis a kereskedelemügyi m. kir. miniszter folyó évi 76.251. szám alatt kelt rendeletével a cséhteleki postahivatalnál távbeszélő hivatalt létesitett és azt táviratok kezelésével is megbizta.

* **Az adók behajtása erőszakkal, dobbal.** Deczember hó 5-én tárgyalja Nagyvárad város közigazgatási bizottsága *Papp* Miklós kir. pénzügyigazgató azon javaslatát, hogy a magas összegre felszaporodott állami adóhátralékok gyorsabb behajtása czéljából Nagyvárad város tanácsára, illetve *Bordé* Ferencz adóügyi tanácsnokra mondja ki a bizottság a felelősséget. Ez más szóval annyit tesz, hogy az adókat a városra bocsátott állami adóvégrehajtók raja fogja dobbal, liczitáczióval behajtani a tanács költségére. Már részletesen fejtegettük, hogy a kir. pénzügyigazgatónak éppen nincsen igaza, mikor az árverési hyénák seregét akarja a város szegény lakosságának ingóságára bocsátani, mert az óriási összegre rugó állami adóhátralék csak látszólagos, amennyiben a bevehetetlen régi hátralékok nincsenek leirva, sőt a már eszközölt leirások sincsenek keresztülvezetve. Igy aztán olyan nagy összeg hátralék szerepel, amely a valóságban — helyes és törvényes kezelés mellett — jóval megapadna. Ezen állitásunk bizonyitására egy eklatáns példával szolgálhatunk. A Härtl, Döntő és Markovits nagykanizsai czég ezelőtt 5—6 évvel épitette Nagyváradon a Vilmos főherczeg tüzér-laktanyát. Az épités idejében a kir. pénzügyigazgatóság megrótta a czéget pár ezer korona adóval. A kaszárnya már évek óta használatban van; az épitő czég feloszlott, egy hosszabb pert vezetett s meg is nyert a várossal szemben, de azért az épités óta minden évben pontosan kivetették rájuk az adót Nagyváradon. ***Az 1901. évre is a Härtl és tsa czégre 5274 korona 70 fillér van kivetve a nagyváradi kir. pénzügyigazgatóságnál.*** Helyes kezelés mellett szabad ilyen adótételnek szerepelni és pedig éveken keresztül? Csak ennek az egy czégnek a jogtalanul és tárgytalanul kivetett adója már óriási hátralékká növekedett, pedig ebből egy fillér sem folyik be az állam pénztárába. És hány és hány ehhez hasonló hibás kivetés van, amely emeli az adóhátralék összegét, pedig csak a tisztviselők hanyagságából és gondatlanságából lett kivetve, minden törvényes alap nélkül. Mielőtt a közigazgatási bizottság határozna a felelősség kimondása felett, vegye fontolóra az ilyen körülményeket.

* **Adományok az Erzsébet** leányárvaháznak. Lapunk tegnapi számában tévesen lettek közölve az Erzsébet leányárvaház javára befolyt adományok, mit ezuttal következőleg igazitunk helyre: Özv. báró Gerliczy Félixné adománya 60 korona, 81 liter paszuly, 3 zsák krumpli és 14 üveg paradicsom. Geiszberg Emma adott 1 zsák tengerit, 20 liter paszulyt, 10 liter kását és 1 tábla szappant. Kádár János pedig 12 liter macaronit, 12 liter tarhonyát, 12 liter aszalt szilvát, 12 liter paszulyt és 12 liter zöld borsót.

* **Megyebizottsági tagok választása.** Az október 9-én Biharvármegyében megejtett megyebizottsági tagok választása közül többet felszólamlásokkal támadtak meg. Öt kerületben megsemmisitették a választást s uj választást rendelt el a biráló választmány. Mind az öt kerületben november hó 30-án ejtik meg a pótválasztást.

* **A nagyváradi nőipariskola.** Nagyvárad társadalma valósággal kifogyhatatlan az áldozatkészségben, amikor kulturális intézmények felkarolásáról van szó. Most ismét nemes mozgalom indult meg, hogy a nagyváradi nőipariskolát, amire kivált a szegényebb néposztály lányainak van szükségük: fönntartsák. E czélból egyesületet alapitanak, mely felügyel az iskolába járó növendékek haladására és az egy frt évi tagsági dijból a szegénysorsuakat kézi munkaanyaggal látja el s nekik saját körükben munkát is ad. A nőipariskolát segélyző nőegylet alakuló közgyülése e hó 27-én délután 3 órakor lesz a nőipariskolának az Apolló-épületében levő helyiségében. Szedlarik Istvánné, az iskola igazgatónője, kéri mindazokat, akik Nagyvárad város és Biharmegye fejlődő háziiparát elősegiteni óhajtják, legyenek szivesek megjelenésükkel az iskola igazgatóságát megtisztelni.

* **Búr parancsnok — angol képviselő.** Galwaiban (Irland) a peerré kinevezett konzervativ Morris helyébe Lynch naczionalistát választották be az alsóházba 1247 szavazattal. Konzervativ ellenjelöltje 473 szavazatot kapott. Lynch jelenleg Párisban tartózkodik. Egy ideig parancsnoka volt egy irlanddandárnak, mely a búrok mellett harczolt.

IRODALOM.

—

Gyürky Ödön jubileuma.

A katholikus irodalomnak alig van fáradhatlanabb, lelkesebb bajnoka *Gyürky* Ödönnél. Huszonöt év óta, kora ifjuságától kezdve mindig a katholikus közügyeknek szentelve életét, kivivta az egész ország tiszteletét és nagyrabecsülését. Ha egyebet nem tett volna, mint hogy alapitotta és fenntartja a Katholikus Paedagogiát, ezt a magas szinvonalon álló, igaz keresztény szellemben szerkesztett kiváló folyóiratot, már ezzel is hálára kötelezte volna maga iránt a magyar közönséget. E mellett azonban egyéb irodalmi nagyszabásu tevékenységet is fejt ki, a melynek csak egy czélja van: a katholikus szellem nevelése, megerősitése.

Érthető tehát az a nagy lelkesedés, melylyel tisztelői mindenfelől üdvözlik Gyürky Odönt ma, mikor irodalmi működésének 25-ik évfordulóját ünnepli. A Magyar Állam 1876. nov. 22. és 24-iki számaiban két vers jelent meg az akkor még csak 14 é es Gyürky Odön tollából. Az egyiknek czime: ***Az Isten***, a másiké: ***A hit szava***. Erdekesnek tartjuk egyiket egész terjedelmében leközölni.

Az Isten.

Jelen van az Isten fényes nappalon,
Jelen ha éjjel álom karja nyom,
Kiterjesztvén szent gondjait.
Jelen, ha ránk az élet mosolyog,
Avagy, midőn a természet morog
Szétszórva bősz villámait.

Jelen mezőn, virágos réteken,
A völgy ölén s az órjás szirteken,
Hol a szélben fenyő recseg,
Jelen van, hol virágos partinál
A kis patak zenélve folydogál
S tollas madár vigan cseveg.

Jelen van — a nagy sivatag pusztán,
Hol a párducz orditoz egymagán
S tengerré lesz a homok ár;
Jelen van — a kopár hantok között,
Hová a hús enyészet költözött,
Hol csak sir áll, mint véghatár.

Hatalma nagy, nagyobb mint mindenek,
Mint a vészes, pusztitó szellemek,
Mint a pokol hatalma mind!
Az ég és föld a semmiségbe vész
Ha megmozdul a nagyhatalmu kéz,
Ha Istennek szent keze int.

Gyürky Ödön.

A szerkesztő következő megjegyzést füzött a vershez:

E verset, valamint az e lap 268-iki számában közlöttet hazai veteran költőnk egyik legjelesbje, Pájer Antal prépost és jászapáti-i plébános ur a következő becses sorok kiséretében küldte be:

»Edes barátom!

Az idezárt két költeményt egy gyermek, Gyürky Antalnak 14 éves, tanuló fia irta.

Azon kérelemmel küldöm e költemények hozzád: hogy a mai, rosz irányu fiatalság buzditására és ennek a nemes érzésü gyermeknek ösztönzésére — légy szives azokat a te becses lapod tárczájába felvenni.

Fölösleges dolog azokat előtted, aki müértő vagy, dicsérnem. Annyit azonban mondanom lehet és kell, hogy egy gyermektől nem vártam ennyit!

J.-Apáthin, 1876. nov. 15.

Tisztelettel hived:

Pájer Antal.

Midőn nekünk oly illetékes Mentor által bemutatott ifju tehetségét az irodalom szentélyébe, mint már oly sokakat, bevezetjük, szivből óhajtjuk, hogy e jeles kath. apának nagyreményü fia soha se legyen hütlen azon lap szelleméhez, melyben a szüzies muzsák kara elé lépett. »Casta placent Superis« . . . mondták már a régiek: a »Magyar Allam« irói pedig igy egészitik ki a szép versus memorialis-t:

Casta placent Superis, Musis quoque casta placebunt. *Szerk.*

A dicséretek nem hullottak hamis tehetségre. Gyürky Ödön fényesen beváltotta a hozzá füzött reményeket s ma méltán keresi fel üdvözleteivel a magyar közvélemény tanügyünk és közéletünk eme jelesét, osztozván örömében s fenntartván reményét, a szép pálya még szebb, még sikeresebb folytatásához. Mi a magunk részéről szintén örömmel csatlakozunk az üdvözlők seregéhez s kivánunk a magyar közéletnek sok olyan tehetséges és hü harczost, a minő *Gyürky* Ödön.

Az Országos Pázmány Egyesület. Ez a tevékeny egyesület, mely czélul tüzte ki magának a keresztény szellemü irók egyesitését, erkölcsi és anyagi támogatását, napról-napra nagyobb sikerekről és eredményekről képes beszámolni. A legutóbbi vál. gyülésen az elnök bejelentette, hogy alapitó tagsági dijakból befolyt mostanában 1500 kor. Azonkivül kijelölték azon biráló bizottságot, mely az egyesület által kitüzött történeti elbeszélés és a »Mária-kultusz a kurucz költészetben« czimü értekezésre beérkezett pályamüvek felett van hivatva itélni. — Az egyesület segély gyanánt a legutolsó vál. ülés óta 2000 koronát osztott ki. — Az elnök *„Magyar tudományosság“* czimü müvét a tagok tagilletmény gyanánt fogják kapni. — Uj alapitó tagok lettek: *Fetser* Antal nváradi, *Szuborits* Jenő székesfehérvári, *Molnár* János kalocsai, *Maszlaghy* Ferencz esztergomi és *Szalay* Mihály veszprémi kanonokok. Rendes tagok lettek: Dr. *Wolafka* Nándor, *Evetovics* János stb. Erdekes felemliteni, hogy a *pártoló tagok sorába belépett a bácsujfalusi esperesi kerület.*

EGYESÜLETEK.

A nőegylet vál. ülése.

A biharmegyei és nagyváradi nőegylet tegnap f. hó 23 napján özv. báró Gerliczy Félixné elnöklete alatt választmányi ülést tartott, melyben részt vettek: özv. Des Escheroles Kruspér Sándorné, özv. Grunvald Henrikné alelnöknők, Arany Séndorné, Batig Ferenczné, Busch Dávidné, Dús Lászlóné, özv. Imre Jánosné, Jablonszky Emilné, Knapp Ferenczné, Kunyhósi Jánosné, Mezey Vilma, Milibák Józsefné dr. Molnár Imréné és Vártesy Andorné vál. tagok valamint Ficzek Lajos pénztáros és Böszörményi Géza jegyző.

Az ülés legérdekesebb tárgya volt az Erzsébet leányárvaház zászlószentelési ünnepe, mely f. évi deczember hó 8-án lesz megtartva s mely alkalommal a választmány elnöknő inditványára elhatározta, hogy a zászlóanya *Mária Valéria* nevére egy ágyalapot létesit, annál is inkább, mert ily ágyalapok ő felsége a király és a királyné nevére már létesültek. Különben a zászlóanya a legmelegebben érdeklődik az Erzsébet leányárvaház iránt. Ennek zászlójára diszes szalagot küldött s az épület leégése a legmélyebb részvéttel töltötte el.

A választmány meleg köszönetet szavazott a tüzvész alkalmával a gyermekek kimentése körül tanusitott, valóban önfeláldozó müködésökért dr. *Beöthy* László főispánunk, *Fetser* Antal apátkanonoknak *Halász* Gyula theologiai tanárnak és *Domokos* Andor tanitónak.

A tüzeset alkalmából az árvaház alapra 850 korona adomány folyt be, 50 koronát szavazott meg e czélra a városi közgyülés; s az I. magyar általános biztositó társaság a tüzvész alkalmából a károkért 6000 koronát utalt ki.

Végül a választmány Chappon Valériát az árvaházba véglegesen felvette.

A rabsegélyző egylet ülése. A »Nagyváradi és Biharmegyei Rabsegélyző Egylet« f. évi november hó 24. napján d. e. 1/2 11 órakor a kir. törv. fogház épületben (földszint, fogházfelügyelői iroda.) tartandó választmányi ülésre T. választmányi Tag Urat tisztelettel meghivom. Nagyvárad, 1901 nov. 20. *Szabó* József, egyleti elnök.

SZINHAZ.

HETI MÜSOR.

Vasárnap: d. u. Kis szökevény. este: Czigány (K. Hegyesi M. fellépte.)
Hétfő: Vörös talár (K. Hegyesi Mari vendégfellépte.
Kedd: San-toy.
Sserda: Az államtitkár ur.
Csütörtök: Vörös talár (K. Hegyesi Mari vendégfellépte.
Péntek: Faust.
Szombat: Faust.
Vasárnap: d. u. Három pár czipő. este Suhancz.

Székely Irén.

— A boszorkányvár. —

Dehogy Boszorkányvár! Tündérvár volt a tegnapi előadás alkalmával a szinház s azzá *Székely* Irén tette.

Ugy fogadták, mint egy diadalútjáról visszatért hóditót: hódolattal. Nagyvárad közönsége meghódolt a büverő előtt, mely Székely Irén elragadóan szép hangjában rejlik. Budapesti fényes sikereinek hatása látható volt ugy a közönségen, mint a müvésznőn. A nézőtér szokatlan lelkes hangulatban fogadta Székely Irént; szünni nem akart a taps, az éljenzés, a virágok hullása; minden énekszámát 3—4-szer megujrázták. Székely Irén viszont sohasem ragyogtatta pompás hangját és énektudását olyan pazarul, mint tegnap. Képes volt fáradhatatlanul eleget tenni a közönség folytonos hogy volt-jainak, a mi a 3. felvonásbeli bordal ötszörös eléneklésével a bravurral volt határos.

A hatást illusztrálja egy statisztikát kedvelőnek hiteles feljegyzése, hogy Székelyt a 3. felvonás után 12-szer hivták a lámpák elé s megjelenésekor 8 álló perczig tartott a tapsvihar.

Bármennyire ünnepelték Székelyt Budapesten, ilyen szeretettel mégsem veszik körül másutt, csak Nagyváradon. Hisszük is, hogy a tegnapi tüntetés, ha nem is feledtette budapesti sikereit, de legalább ellensulyozta azt annyira, hogy nem fog gondolni a müvésznő távozásra.

A többi szereplő mind mintha csak Székely Irén diadalát akarta volna teljesebbé tenni, olyan ambiczióval játszott és énekelt. S itt első sorban *Amon* Margitról kell megemlékeznünk, a kit szintén tapsokkal fogadtak s a kinek éneke szintén nagy tetszést keltett. A Discretio-kupléit többször megujrázták. Kitünő elemében volt *Pintér* Imre. Mint énekes is, mint rendező is remekelt. Ellenben *Hunfiról*, hiába, csak az ambicziót és kitünő zenei ismereteket jegyezhetjük fel megint dicsérettel; a 3. felvonástól kezdve játéka is jobb volt. Hanem hangja nem teszi azt a hatást, a mit kifogástalan csengő tenorhangnak tennie kellene. *Bérczi* (Kányavári) sem tudta feledtetni ebben a szerepben Nyárait. Sok derültséget okozott *Benkő* Jolán, sok tapsot kapott Székely Anna szép énekéért.

Az énekkar is, a zenekar is remekelt. Jegyezzük fel, hogy *Váradi* karmester dirigált.

Dr. K. A.

K. Hegyesi Mari urnő, a budapesti Nemzeti-Szinház kiváló müvésznője ma Szigligeti népszinmüvében a »Czigány«-ban lép föl először.

Jogász induló. *Váradi* a Aladár a Szigligeti-szinház talentumos karnagya egy lelkes jogász indulót irt *Karácsonyi* Aladár *jogászélet* czimü bohózatához, a mely egy-két hét mulva kerül bemutatóra a nagyváradi szinházban. A szép induló előreláthatólag népszerü lesz, ezt előmozditandó nyomtatásban is megjelenik, ezenkivül pár nap mulva az összes nagyváradi czigány zenekarok játszani fogják.

Vörös talár. Brieux nagyhatásu szinműve az eredeti tervhez hiven, hétfőn kerül szinre K. Hegyesi Mari urnővel a fő női szerepben.

REGÉNY-CSARNOK.

A Polanieczki-család.

Irta: **Sienkiewicz Henrik.**

27.

— Nem olvashatnám el most mindjárt?

— De itt van. Legyen tehát boldog.

Tova haladtak az uton, a mely erdőn keresztül a Thumseehoz vezet. Elől ment Emilie asszony, mögötte a fehér papirlapok fölé hajtott fejjel, olvasmányába merülve, Polanieczki. A levél tartalma a következő volt:

— Kedves Emilie! Ma reggel kaptam kérdésekkel telt leveledet a sietek reá válaszolni, mert magam is szükségét érzem annak, hogy beszámoljak neked a történtekről. Polanieczki hétfőn, azaz tegnapelőtt távozott innen. Érkezését követő napon az egész délutánt együtt töltöttük, s a mi még veszedelmesebb, négyszem között. Apa, mint rendesen, Jamiszékhoz ment. Mit mondjak neked? Olyan rokonszenvesnek, olyan őszitének látszott! . . . Végre egy férfias jellem! . . . A hogy rólad és Litkáról beszélt, azonnal elárulta szivjóságát! Sokáig sétáltunk a tó partján, a fasorok között. Soha nem hallott, érdekes dolgokról beszélt s én nem győztem hallgatni. Emilie, szégyenlem bevallani, hogy nem maradtam nyugodt. De, sajnos, apa és ő összekaptak másnap reggel s az ellenségeskedés reám is kiterjedt, bár Isten a tanum, hogy ha tőlem függött volna, soha pénzkérdés nem furakodhatott volna közénk. Eleinte sértést láttam viselkedésében, s ha barátod tudná, mennyi titkos könyet hullattam miatta, talán megis sajnálna. De aztán meggondoltam, hogy utóvégre is apának nem volt igaza, s vendégünket csak heves természete

ragadta el, s szivemben kibékültem vele. Nem tudom miért, de minha erősödnék reményem. Tudom, hogy nem akar bántani sem engem, sem apát, s rosszat nem forral a kedves Krzemien ellen. Ezerszer csókollak téged, kis Litkáddal együtt. Tudósits egészségi állapotáról, irj kimeritően mindenről és szeress, mint a hogy én szeretlek . . .

Mikor Polanieczki végigolvasta a levelet, összehajtotta, kabátja belső zsebébe csusztatta, aztán gondosan begombolta azt, mintha biztonságba akarná rejteni ezt a kincset. Kedvet érzett arra, hogy sétapálczáját izzé-porrá törje s a csörgedező patak mélyére lökje.

— Nyeldle a keserü pirulát, fiam, — szólt önmagához, összeszoritott fogai mögül. — Igaz is. Hiszen nem akar bántani senkit! . . . Csak bizzál benne, szegény ártatlan lélek! . . . Mert végre is a leány valóságos angyal, s te, vén gazember, meg sem érdemled, hogy egy levegőt szivjál vele!

Emilie asszonyhoz lépett s kérte:

— Adja nekem ezt a levelet?!

— Ha akarja, tartsa meg. De ugy-e? Milyen önzetlen, becsületes sziv! Ön nem is mondta, hogy távozásakor haragja ő reá is kiterjedt. De hiszen össze sem szidhatom, most, mikor Mária maga mossa önt fehérre.

— Magam kérném, hogy verjen meg, ha azzal jóvá tehetnénk valamit. De, sajnos, a megtörténteket nem lehet kitörülni, jobb tehát, ha nem is beszélünk róla!

De Emilie asszony nem osztotta ezt a nézetet. Polanieczki fölindulása megerősitette őt azon hitében, hogy olyan félreértés, a melynek létrejöttét mindkét fél annyira sajnálja, előbutóbb szerencsés megoldáshoz vezet.

— Majd meglátjuk egy-két hónap mulva, felelt tehát nyugodtan.

— Nem is sejti, mit fogunk látni egy-két hónap mulva, — kiáltott föl komor arczal Polanieczki, a kit lidércznyomásként gyötört Maszkó esetleges sikerének gondolata.

— Jegyezze meg magának, — folytatta Emilie asszony, számba sem véve a titokzatos szavakat, — hogy boldog lesz az a ki Mária szivét megnyeri.

A beszélgetésnek vége szakadt, a midőn Waskowski és Litka utólérték őket. A leányka ujra lefoglalta Stas bácsit, mit a hogy ujra birtokunkba vesszük az elveszettnek hitt kincset. Elbájolta őt az erdő, a melyet elárasztott a reggeli enyhe világitása; barátjától tudakozódott a különböző fák nevei után, majd egy hatalmas tölgy aljában megpillantva egy vörös szőnyegfoltot, gyönyörködve kiáltott föl:

(Foly. köv.)

MULATSAG.

Katholikus bál. A katholikus kör vigalmi bizottságának tagjait tisztelettel felkérem, sziveskedjenek kedden, f. hó 26-án este 6 órakor a katholikus kör könyvtári helyiségében tartandó gyülésen megjelenni, hogy a farsangi Katholikus Bál határidejét s részleteit megállapitsuk.

Dr. Krűger Aladár,
elnök.

Eleven Gyorsirási Lapok. Ugy-e furcsa czim? Nos hát ezt a furcsa czimet nemsokára valóságban fogja látni a nagyváradi publikum. Tegnap d. u. ugyanis a nagyváradi Gabelsberger—Markovits-gyorsirókör választmányi ülése dr. *Krűger* Aladár inditványára elhatározta, hogy a kör érdekeinek előmozditására január 25-én tánczmulatságot rendez. A tánczestély abban fog különbözni egyéb mulatságoktól, hogy helybeli és fővárosi irók közreműködésével előzőleg egy szellemesen, mulattatóan összeállitott Eleven Gyorsiró Ujság fog a közönség elé felvonulni. Hogyan és miképpen? azt legközelebb a nagyváradi iróemberekkel és a jogászifjusággal kiegészitett rendezőbizottság fogja részletesen megállapitani. A bizottság elnökéül dr. Krűger Aladárt választották meg.

TAVIRATOK.

Mária Terézia királyi herczegnő.

Wallsee, november 23. Ő Felsége délelőtt 10 órakor ideérkezett. Az ujszülött főherczegnőt délelőtt 11 órakor keresztelte meg Mayer püspök a kastély kápolnájában. Keresztanyaként Mária főherczegnő képviseletében Mária Terézia főherczegnő szerepelt. Az ujszülött főherczegnő a Mária Terézia nevet kapta. (M. T. I.)

Apponyi üdvözlése.

Temesvár, nov. 23. Temesmegye mai rendkivüli közgyülése Molnár Viktor főispán elnöklete alatt Fülöp Béla országyülési képviselő inditványára egyhangulag elhatározta, hogy Apponyi Albert grófot képviselőházi elnökké történt megválasztása és valóságos belső titkos tanácsosi kineveztetése alkalmából táviratilag üdvözöljék. A táviratot az ülésből azonnal elküldték. (M. T. I.)

Tüntetés a görög miniszterelnök ellen.

Athén, nov. 23. Teotokisz miniszterelnök csütörtökön beadta a királynak lemondását, melyet azonban nem fogadtak el. Tegnap az esti órákban tüntetések voltak a miniszterelnök palotája előtt, a ki megtiltotta, hogy a tüntetők ellen fellépjenek. (M. T. I.)

Három affér az »Egy lövés« miatt.

Budapest, nov. 23. (Saj. tud. táv.) A *Magyar Szó* mai számában, ezen czim alatt megjelent közlemény a *Pályi-Köpösdy* afférral foglalkozik részletesen. Ezen czikk miatt *Melczer* Gyula, Köpösdy segédje a Magyar Szó szerkesztőségét provokáltatta. A felelősséget *Palotay* Hugó vállalta el. *Melczer* és *Lavanix* Viktor, provokáltatták még *Szász* József és *Szatmári* Mór hirlapirókat is ugyancsak ezen ügyben kiadott nyilatkozatért.

Babérok a mücsarnokban.

Budapest, nov. 23. (Saját tud. táv.) Az »Országos Képzőmüvészeti Társulat« igazgató-tanácsa folyó hó 20-án a Szemere-asztaltársasághoz levelet intézett, melyben köszönetüket fejezték ki az ifjuság babérakciójáért. Ezen levél elküldése miatt, valamint a koszoruzás megengedéseért a társulat *száztiz* tagja *Eötvös* Károlylyal élükön rosszalását akarja kifejezni, amiért is egy rendkivüli közgyülés megtartását kérelmezték.

Az athéni zavargások.

Athén, november 23. A zavargások áldozatainak temetésénél nem fordult elő nevezetesebb incidens. A városban ismét teljes nyugalom uralkodik. A diákok még mindig megszállva tartják az egyetemet, melyet csak akkor akarnak elhagyni, ha a birói eljárást beszüntetik ellenük. (M. T. I.)

Értesités.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy

saját termésü

asztali borom

eladását megkezdtem.

Literje 72 fillér.

Kapható egy- és félliteres automata üvegekben, melynek dugója **„Sz. L.“** betüvel van állátva.

A kimérés saját lakásomon eszközöltetik.

A mélyen tisztelt fogyasztó közönség szives pártfogását kérve, vagyok

teljes tisztelettel

Széles Lajos,
N.-Körös-utcza 716. sz.

12240/1901. szám.

Hirdetmény.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága 1901. évi november hó 14-én és folytatva tartott ülésében 302-11115. kgy. szám alatt kelt határozatával az ujonnan szervezett II-od osztályu fogalmazói állásnak választás utján leendő betöltését a deczember havi rendes közgyülés napirendjére kitüzte, egyidejüleg a pályázat meghirdetését elrendelte.

Felhivom ennélfogva mindazokat, akik az ujonnan szervezett s a folyó évi deczember havi rendes közgyülésen választás utján betöltendő 1200 korona fizetés és 400 korona lakbérilletménynyel javadalmazott II-od osztályu fogalmazói állást elnyerni óhajtják, miszerint szabályszerüen felszerelt pályázati kérvényöket *méltóságos Dr. Beöthy László főispán urhoz — mint a kijelölő választmány elnökéhez — folyó évi deczember hó 7. napjának délután 5 órájáig* annyival is inkább nyujtsák be, mivel a későbben beadott pályázati kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Nagyvárad, 1901. nov. hó 23-án.

Rimler Károly,
polgármester-helyettes.

Kitünő borok.

Szőlőmből beköltözvén, ***lakásomon*** ugy ***idei ujbor***, mint ***ó kiváló finom palaczkozott boraim – literes üvegekben — ugy nagyváradi***, mint ***ménesi és gyoroki*** szőlőim terméséből eladók ***32*** krtól ***1 f. 20-ig*** literenként, üveg nélkül.

6 üvegen felüli megrendelést házhoz is küldök.

Telefon-szám 406.

Molnár Lajos,
Schlauch-tér, 18.

230—7—0

A trónörökös Potsdamban.

Berlin, november 23. A »Localanzeiger« értesülése szerint Ferencz Ferdinánd főherczeg Vilmos császár meghivására Potsdamba jön, hogy a császárt a ghördei vadászatokra elkisérje. (M. T. I.)

Forrongó diákok.

Madrid, nov. 23. Barcelónai jelentések szerint a kasztiliai és katalanista diákok közt ujabb verekedések fordultak elő. Barcelónában a diákok megdobálták egy lap szerkesztőségét, mely diákellenes czikkeket közölt. (M. T. I.)

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Ő cs. és apost. kir. Felségének legfelső elhatározása folytán,

A polgári jótékony czélokra szánt

XXXIV. cs. kir. államsorsjáték.

Ezen az Osztrák birodalomban **egyedül törvényesen engedélyezett pénzsorsjáték 16.404 nyereményt** tartalmaz **készpénzben 442.900 korona** összegben.

A főnyeremény 200.000 koronára rug.

A nyeremények kifizetéséért a cs. kir. lottójövedék kezeskedik.

A huzás visszavonhatlanul 1901. évi deczember hó 12-én fog megtartatni.

Egy sorsjegynek ára 4 korona.

A sorsjegyek Bécsben a cs. kir. államsorsjátékok osztályánál III. ker. Vordere Zollamts-strasse 7. sz. a., továbbá lottógyüjtődékben, dohánytőzsdékben, adó-, posta-, távirda és vasuti hivataloknál, váltóüzletekben stb. kaphatók. Játéktervek sorsjegyvevők részére ingyen adatnak ki.

A sorsjegyek portómentesen küldetnek szét.

221—9—10 **A cs. kir. lottójövedéki igazgatóság államsorsjátékok osztálya.**

Amerikát — Nagyváradon

Igen érdekes és tanulságos

Fillérből lesz a korona, ez a jelszava az

Amerikai áruháznak,

Fő-utcza, Bazár-épület.

meglátogatni,

A bekövetkező őszi saisonra üzletetünket ujból megnagyobbitottuk és pedig dus választékot tartunk a legutolsó divatu női ruha-szövetek, casán, posztó, barchet és flanel kelmékből.

A legolcsóbb árban kaphatók:

Vászon, chiffon, kanavász, kreton, szőnyeg, ágygarniturák, posztó és berliner kendők, blous és diszitő selyem kelmék és mindennemü rövidáru czikkek.

Még eddig nem létezett olcsó árban adunk el:

Női, férfi és gyermek téli alsó ingeket és kis öltönyöket, berliner sapkákat, rekliket és fejkötőket, férfi kemény elejü és puha elejü ingeket, kézelőt és gallérokat.

Igen nagy raktárt tartunk

kész női blousokban és női alsószoknyákban, jutányos árak mellett készitünk mérték után női blousokat és aljakat bármilyen anyagból ugyszintén paplanokat a legrövidebb idő alatt.

193—20—20 Tömeges látogatást kér **Amerikai áruház, Fő-utcza, Bazár-(szinházi)-épület,**

a hol minden olcsó, semmi sem drága.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apácza-utcza 3. szám.

Művek, folyóiratok, hirlapok, **vonalzatok,** gazdasági nyomtatványok, egyházi, községi és egyéb hivatalos nyomtatványok, körlevelek, levélboritékok.

Elvállal és készit: izléses kivitelben **mindennemü** **nyomdai munkákat** jutányos árak mellett. Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfejek, számlák, falragaszok, **báli meghivók,** tánczrendek, étlapok, **naptárak,** palaczkfeliratok, névjegyek, **gyászlapok** stb. a nyomdai szakba vágó nyomtatványok készitése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok raktára.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

KOZGAZDASAG.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántúl« eredeti távirata. —

Határidő.

Budapest, nov. 23

Buza októberre	7.84
Buza áprilisra	8.30
Tengeri	5.14
Rozs okt.	6.69
Zab ápr.	6.93
Káposzta, repce, zab.	—.—

Készpénzforgalom.

Budapest, nov. 23.

Osztrák hitel	625.50
Magyar hitel	629.50
Államvasut	624.50
Rimamurányi	416.—
Magyar jelzálog	433.—
Salgótarján	—.—
Vagon-kölcsön	—.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. nov. 23-án.

Magyar aranyjáradék 4%	118.—
Magyar koronajáradék	93.05
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	121.25
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2½%	100.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	119.—
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	92.80
Italmérési jog megváltási kötvény	99.75
Horvát-szlavón földtehermentesitési kötvény	93.50
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	137.59
Tiszaszabályozásés szegedi sorsjegyek kölcsön	145.50
Osztrák járadékpapirban	98.75
Osztrák járadék ezüstben	98.75
Osztrák járadék aranyban	118.90
Osztrák korona járadék	95.50
Osztrák államsorsjegyek	130.50
Osztrák magyar bank részvény	16.20
Magyar hitelbankrészvény	641.—
Osztrák hitelintézet részvény	630.75
Párisi vista	95.12
20 frankos arany (Napoleond'or)	19.04
Németbirodalmi márka	117.12
London vista	239.45
20 márkás arany	23.44

Szigligeti-Szinház.

Folyószám 58. Idénybérlet 56.

Nagyváradon, vasárnap, 1901. nov. 24-én

délután 3 órakor, fél helyárakkal

A KIS SZÖKEVÉNY.

Operett.

este fél 8 órakor, rendes helyárakkal

Czigány.

Népszinmü.

SZEMELYEK:

Várszeghy, földesur	— —	Pataky Béla
Kurta, gazdag agglegény	—	Füredi József
Gyuri, unokaöcscse	— —	Pintér Imre
Márton gazda	— — —	Bérczi Gyula
Rébék felesége	— — —	Benkő Jolán
Evi leánya első férjétől	—	Kulinyi M.
Zsiga czigány	— — —	Bognár János
Peti, gyermeke	— — —	Szarvasi Sándor
Rózsi »	— — — —	**K. Hegyesi M.**

HELYARAK: Nagypáholy **7** frt. Földszinti és első emeleti páholy **6** frt. Másodemeleti páholy **4** forint. Zsölye 1 frt **50** kr. Körszék **1** frt **20** kr., Támlászék **1** frt. Erkélyülés 1-ső sor **60** kr., közép 2-ik sor **50** kr., Erkélyülés oldal 2-ik sor **40** kr. II. emeleti zártszék **30** kr. Földszinti állóhely **50** kr., Diák és katonajegy a földszintre **30** kr. Karzati állóhely **20** kr. Egy szinlap **10** kr.

Kezdete 7 órakor, vége 10 órakor.

Jegyek előre válthatók d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7, vasár- és ünnepnapokon este 6 órakor.

Holnap hétfőn, nov. 25-én

Vörös talár.

Szinmü.

Most lehet legolcsóbban

női és férfi fehérnemüt, vásznat és asztalnemüt

beszerezni!

Menyasszonyi kelengyék!

Teljes végeladás!

Kunz József és társa czég,

225—0—121 **Nagyvárad, Szt. László-tér.**

Tisztán kezelt, természetes hegyi-

BOROK KIMÉRÉSE.

Mertz Nándor

Nagyváradon, N.-Körözs-utcza, Mertz-ház.

Telefonösszeköttetés: 134. sz.

Borárak leszállitása!

VALÓDI MAGYAR BOROK!

Nagymennyiségü kedvező bevásárlásaim folytán azon kellemes helyzetben vagyok, hogy képes vagyok, mig ezen készletem tart,

kitünő minőségü boraimat

a következő **előnyös árban** ugy nagyban, mint **kicsinyben kimérve is** elárusitani.

Idei karczos, hegyi ujbor, literje 28 kr.,

100 liter: 18 frt.

Idei karczos, hegyi ujbor, rizling, lit. 32 kr.

100 liter: 21 frt.

Kitünő asztali ó-bor, literje 32 kr.

100 liter: 22 és 23 frt.

Magyarádi asztali ó-bor	literje	**40**	kr
Magyarádi pecsenyebor	»	**50**	«
Magyarádi bakator	»	**60**	»
Asztali veres bor	»	**44**	»
Ménesi » »	»	**64**	»

VALÓDI borból égetett COGNAC, literje 2 frt.

COGNAC PALACZKOZVA A LEGOLCSÓBB ÁRBAN!

Finom Jamaicai Rum, literje 1 frt.

Mindennemü üvegelt-, csemege és pezsgőborok! — Ajánlom jól berendezett füszer- és csemege-üzletemet.

Tisztelettel

Mertz Nándor.

Borüzletem mindennap, tehát vasárnap is egész nap nyitva van s mindennemü borok poharanként is kiszolgáltatnak. — Vidéki megrendelések pontosan teljesittetnek, helyben házhoz szállittatnak!

Kitünő karczos ujbor, literje 28 kr., Rizling 32 kr.

Kitünő asztali ó-bor, literje 32 kr. Kraj czár!

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.